

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο Ι

Η ελληνική γλώσσα μπροστα στον 21^ο αιώνα

Πώς διαγράφεται, όμως, η μελλοντική εξέλιξη της Ελληνικής στον αιώνα που έρχεται; Είναι αλήθεια ότι η Ελληνική διατρέχει κινδύνους που μπορεί να την οδηγήσουν σε μια κρεολή (μιγαδοποιημένη) μορφή γλώσσας ή ακόμη και σε εξαφάνιση; Ισχύουν τα περί αγγλωσσίας των νέων και ο κυμαινόμενος ανάλογα με τους «εκτιμητές» της γλώσσας αριθμός των λέξεων που χρησιμοποιούν οι νέοι από 100 έως 500 και, το πολύ, 1.000 λέξεις; Κινδυνεύει πράγματι να χαθεί η γλώσσα από τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών; Θα περιθωριοποιηθεί από τις ισχυρές γλώσσες της Κοινότητας; Θα εξαγγλισθεί η Ελληνική μέχρι πλήρους αλλοιώσεως; κ.λπ. κ.λπ. Απ' όσα είπα πιο πάνω είναι φανερό ότι δεν συμμαρτίζομαι αυτή την κινδυνολογία. Τα πράγματα, η βελτίωση στη χρήση της γλώσσας από τη δεκαετία του '70 στη δεκαετία του '90, επιτρέπουν μια βάσιμη αισιοδοξία για ακόμη μεγαλύτερη βελτίωση στη γλώσσα μας υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Κατ' αρχάς καμία ζωντανή γλώσσα δεν χάνεται όσο υπάρχουν άνθρωποι που τη μιλούν. Μόνο καταστάσεις στον χώρο της φαντασίας οδηγούν σε τέτοιες «γλωσσικές εξαφανίσεις». Εκείνο που πρέπει να μας ανησυχεί και να μας κρατάει συγχρόνως σε συνεχή εγρήγορση και μέριμνα για τη γλώσσα μας είναι η ποιότητα των Ελληνικών που χρησιμοποιούμε. Αν πιστέψουμε ότι η γλώσσα δεν είναι ένα απλό εργαλείο επικοινωνίας αλλά ανθρώπινη αξία που συνδέεται άμεσα με μια βαθύτερη έννοια εντιμότητας στην επικοινωνία, δηλ. με το πόσο ουσιαστικά, πόσο ειλικρινά, πόσο αποκαλυπτικά θέλουμε να συναντήσουμε ο ένας τον άλλο όταν επικοινωνούμε είτε ως δημιουργοί λόγου (ομιλητές) είτε ως αποδέκτες λόγου (ακροατές/αναγνώστες), τότε θα ενδιαφερθούμε περισσότερο ως άτομα και ως κοινωνία να αποκτήσουμε στέρεη γλωσσική παιδεία και να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες επιλογών (στο λεξιλόγιο, στη σύνταξη, στη δόμηση γενικά του λόγου) που μας προσφέρει η γλώσσα. Τότε, από γνώση και ευαισθησία γλωσσική, και την ξένη λέξη θα αποφύγω εκεί που μπορώ να χρησιμοποιήσω μια ελληνική (αφού δεν θα βλέπω τη γλώσσα ως ευκαιρία επίδειξης) και τις πολλαπλές δυνατότητες του ηλεκτρονικού υπολογιστή θα αξιοποιήσω (ποικίλα λεξικά, γλωσσικά βοηθήματα και

οδηγίες για τη σύνταξη κειμένου κ.λπ.) και θα προσέξω να μιλήσω και να γράψω καλύτερα τη γλώσσα μου.

Όσο καλύτερα γνωρίζει κανείς τη γλώσσα του τόσο λιγότερο κινδυνεύει από ξένες επιρροές, από αδυναμίες και από όποια έννοια γλωσσικής εξασθένησης ή ατονίας. Αυτό σημαίνει πως πρέπει πρώτα-πρώτα να αρχίσουμε από τα παιδιά που πρέπει να τα κάνουμε να αγαπήσουν τη γλώσσα. Να διαβάσουν κείμενα: εξωγλωσσικά βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, ποικιλία κειμένων με προσεγμένο λόγο. Να διδάξουμε πιο σωστά και πιο αποτελεσματικά, δηλ. επικοινωνιακά, τη γλώσσα στο σχολείο, τη γραπτή αλλά και την πάντοτε παραμελημένη προφορική. Να διδάξουμε παράλληλα και συμπληρωματικά τη διαχρονική διάσταση της Ελληνικής, τα «παλιότερα Ελληνικά» μας, και να δώσουμε έμφαση κατά τη διδασκαλία στην ετυμολογική πλευρά του λεξιλογίου (βασικές ρίζες-σημασίες, οικογένειες λέξεων) και στην επαφή των παιδιών με κείμενα. Να αξιοποιήσουμε τις εκπληκτικές δυνατότητες που προσφέρουν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές με τη σύνταξη έξυπνων, προσεγμένων, έγκυρων, ποιοτικών προγραμμάτων γλώσσας, διευκολύνοντας την πρόσβαση όλων σ' αυτά. Η εξ αποστάσεως παιδεία για μεγάλους και μικρούς με προγράμματα γλώσσας, τα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει κανένας σπίτι του όποτε και όσο θέλει, προγράμματα ελκυστικά με αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας των πολυμέσων (κειμένου, ήχου, εικόνας), είναι ένα άλλο όπλο που μπορεί να αξιοποιηθεί, αφού ο 21ος αιώνας είναι φανερό ότι θα είναι ο αιώνας της πληροφορικής.

Η σύγχρονη Ελληνική αναπτύσσεται ραγδαία στις μέρες μας, και στα χρόνια που θα ακολουθήσουν ακόμη περισσότερο. «Τρέχει» ιλιγγιωδώς ανυποστήρικτη κατά κανόνα και αγωνιά να δηλώσει τις εκατοντάδες όρων και λέξεων που επιβάλλουν η σύγχρονη τεχνολογία, οι ασύλληπτοι ρυθμοί εξέλιξης των επιστημών και οι πολλαπλές επινοήσεις που μπαίνουν καθημερινά στη ζωή μας. Η «κοινωνική Ελληνική», οι χιλιάδες μεταφρασμένων κοινοτικών κειμένων και οι ποταμοί πληροφοριών που μεταφέρονται μέσα από αυτά διαμορφώνουν κι αυτά νέα κατάσταση στη γλώσσα μας. Αφού η Ελλάδα δεν είναι παραγωγός τεχνολογίας και αφού δεν βρίσκεται στην πρωτοπορία των επιστημών, είναι υποχρεωμένη να παρακολουθεί εκ των υστέρων και να προσπαθεί να δηλώσει ελληνικά όρους και λέξεις που πρωτοεμφανίζονται σε ξένες γλώσσες, ιδίως στην Αγγλική. Πόσο σωστά, αποτελεσματικά και μακροπρόθεσμα έχουμε οργανώσει την κάλυψη των νέων αυτών γλωσσικών αναγκών, που τον 21ο αιώνα θα πολλαπλασιάζονται όλο και περισσότερο; Υπάρχει οργανωμένος φορέας (κουραστήκαμε να το φωνάξουμε) που να αντιμετωπίζει συνολικά, υπεύθυνα και συστηματικά τις ανάγκες απόδοσης των ξένων όρων και λέξεων; Όχι. Όλα γίνονται εκτός ελαχίστων χώρων αποσπασματικά και εκ των ενόντων. Κι όμως δεν υπάρχει πιο άμεση ανάγκη και καλύτερη άμυνα της γλώσσας μας στους ξενισμούς από τη θέσπιση ενός τέτοιου φορέα.

Ο Σεφέρης γράφει κάπου ότι η ελληνική γλώσσα «για καλό ή για κακό είναι από τις πιο συντηρητικές γλώσσες του κόσμου». Ενώ βυθίζεται στα βάθη 40 αιώνων, προσθέτουμε εμείς, η σύγχρονη Ελληνική έχει μια ευρύτερα αναγνωρισμένη συνέχεια και συνοχή, μια στενή λεξιλογική και δομική σχέση με τις παλιότερες ιστορικές μορφές της, ακόμη και με την αρχαία Ελληνική. Αυτό σημαίνει επιβεβαιώνεται ιστορικά ότι η Ελληνική 40 αιώνες τώρα χωρίς διακοπή και επιβιώνει

και εξελίσσεται δυναμικά και λειτουργεί αυτόνομα όπως κάθε άλλη ζωντανή γλώσσα. Το γεγονός αυτό είναι και η πιο αντικειμενική απάντηση στο ερώτημα ποια θα είναι η πορεία της Ελληνικής στον 21ο αιώνα.

Γ. Μπαμπινιώτης, *Το Βήμα*, διασκευασμένο κείμενο

Κείμενο II

Σημειώσεις για μια ομιλία σε παιδιά

«Η ελληνική γλώσσα, ο άνθρωπος, η θάλασσα... Για κοιτάξτε πόσο θαυμάσιο πράγμα είναι να λογαριάζει κανείς πως, από την εποχή που μίλησε ο Όμηρος ως τα σήμερα, μιλούμε, ανασαίνουμε, και τραγουδούμε με την ίδια γλώσσα. Κι αυτό δε σταμάτησε ποτέ, είτε σκεφτούμε την Κλυταιμνήστρα που μιλά στον Αγαμέμνονα, είτε την Καινή Διαθήκη, είτε τους ύμνους του Ρωμανού και τον Διγενή Ακρίτα, είτε το Κρητικό Θέατρο και τον Ερωτόκριτο, είτε το δημοτικό τραγούδι. Και όλοι αυτοί, οι μεγάλοι και οι μικροί, που σκέφτηκαν, μίλησαν, μέτρησαν ελληνικά, δεν πρέπει να νομίζετε πως είναι σαν ένας δρόμος, μια σειρά ιστορική, που χάνεται στη νύχτα των περασμένων και βρίσκεται έξω από σας. Πρέπει να σκεφτείτε πως όλα αυτά βρίσκονται μέσα σας, τώρα, βρίσκονται μέσα σας όλα μαζί, πως είναι το μεδούλι των κοκάλων σας, και πως θα τα βρείτε αν σκάψετε αρκετά βαθιά τον εαυτό σας».

Γ. Σεφέρης, *Δοκιμές Α*, 177-178

Κείμενο III

«Ραδιόφωνο»

Χαμήλωσα στο ελάχιστο τον ήχο
Κι οι πρόστυχες φωνές αυτοστιγμεί
Ακούγονται σαν ψίθυρος αγνές·
Σαν ψίθυρος μαζί με τις φωνές
Οι γλωσσικοί βιασμοί κι οι ξενισμοί
Που δεν απαριθμούνται σ' ένα στίχο.

Διότι αν πρέπει να 'χω τέτοια γλώσσα
Με σόου τζάκποτ ζάπινγκ και τι-βι
Την καταργώ καλλίτερα εντελώς
Κι ας μείνει μόνο ως ψίθυρος απλός
Μιας πίστης υπενθύμιση ακριβή
Καθώς κοιτώ τα σύννεφα στην Όσσα.

Νίκος Φωκάς

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

Να γράψετε την περίληψη των τριών πρώτων παραγράφων («Πως διαγράφεται, όμως, ...ο αιώνας της πληροφορικής») του **κειμένου Ι** σε 80 περίπου λέξεις.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

Ερώτημα 1^ο

Βασισμένοι στο **κείμενο Ι** να επιβεβαιώσετε ή να διαψεύσετε τους παρακάτω ισχυρισμούς, σημειώνοντας αντίστοιχα τη λέξη **Σωστό ή Λάθος**. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένη αναφορά στο κείμενο

- 1) Ο κίνδυνος αφανισμού της Ελληνικής δεν είναι βάσιμος, το πρόβλημα έγκειται στην ποιότητα των ελληνικών που χρησιμοποιούμε
- 2) Για να ενδιαφερθούμε περισσότερο για τη γλώσσα μας πρέπει να αντιληφθούμε ότι δεν είναι απλώς ένα επικοινωνιακό εργαλείο αλλά μια ανθρώπινη αξία
- 3) Η καλύτερη γνώση της γλώσσας περιορίζει τον κίνδυνο ξένων επιρροών
- 4) Η Ελλάδα δεν κινδυνεύει ιδιαίτερα από την εισροή ξενικών όρων, καθώς δεν είναι παραγωγός τεχνολογίας
- 5) Δεν υπάρχει άμεση ανάγκη θέσπισης ενός φορέα που θα αποδίδει στην Ελληνική τους ξένους όρους

Μονάδες 15

Ερώτημα 2^ο

Να εντοπίσετε μια ομοιότητα στο περιεχόμενο των **κειμένων Ι και ΙΙ** κάνοντας συγκεκριμένες αναφορές στο κείμενο

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο

α) Να σχολιάσετε τη λειτουργία των κειμενικών δεικτών του **κειμένου ΙΙ** και συγκεκριμένα των ρηματικών προσώπων, της προστακτικής και της υποτακτικής έγκλισης.

β) Να εξηγήσετε τι εξυπηρετεί η χρήση των ερωτημάτων στον πρόλογο του **κειμένου Ι** στο επίπεδο του ύφους, της δομής και του περιεχομένου.

Μονάδες 15 (8+7)

ΘΕΜΑ Γ

Ποιο είναι το βασικό θέμα που αναδεικνύει στο ποίημα του **(κείμενο ΙΙΙ)** ο Νίκος Φωκάς; Πόσο σύμφωνους σας βρίσκει ο προβληματισμός του; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας σε ένα κείμενο 150-200 λέξεων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Σε άρθρο σας για τη σχολική εφημερίδα να παρουσιάσετε τις προτάσεις σας, ώστε να πραγματοποιηθεί σε ικανοποιητικό βαθμό η διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα. Αξιοποιήστε και τις ιδέες από τα κείμενα που διαβάσατε (300-350 λέξεις).

Μονάδες 30